

ze dne 21. srpna 1916, čís. 261 a ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. z. — označila v záhlaví účelem zákona výslovně zásobování obyvatelstva předměty potřeby; byť tento účel v záhlaví zákona ze dne 17. října 1919, č. 568 sb. z. a n., výslovně vyznačen již nebyl, nelze o tom pochybovati, že i ustanovení tohoto zákona — v podstatě obdobná ustanovením zmíněných čís. nařízení — slouží témuž účelu, tedy ochraně zájmů obyvatelstva co do zásobování předměty potřeby, směřující jednak k tomu, by zásoby takových předmětů byly, pokud nutno, státní správou za účelem stejnoměrného jejich rozdělování mezi veškeré spotřebitelstvo co nejúplněji zasaženy, jednak k tomu, by — beze všeho zbytečného, jen osobnímu prospěchu jednotlivců sloužícího zdražování — předměty potřeby se dostaly do rukou spotřebitelů co nejlevněji, pokud to nepříznivé poměry výrobní a dovozní dovolují. Zejména čelí ustanovení § 7 zákona o vál. lichvě tomu, by všeobecného nedostatku předmětů potřeby nevyužívalo se k povolnosti spotřebitelstva, uvoliti se i ve vyšší, byť hospodářsky neodůvodněné ceny, následkem čehož pak spotřebitelé, vládnoucí větším jměním nebo většími příjmy dosáhnou vydatnějšího zásobování, než kruhy chudší neb omezené na menší výdělek a že takovýmto způsobem spotřebitel, jemuž je předmětu potřeby zapotřebí, staví se před volbu, by buď požadovanou přemrštěnou cenu povolil, nebo se zřekl předmětu. I slovo »cena« v § 7 zmíněného zákona poukazuje k tomu, že příčinou požadování jest úplatný převod předmětu potřeby. Toho však v tomto případě není. Marie H-ová nebyla postavena před volbu, zřici se nutného pro ni předmětu potřeby nebo povoliti přemrštěnou cenu; jí stojanu vůbec zapotřebí nebylo, nejednalo se o úplatný převod, stranami zamýšlený; využitkováno nebylo okolnosti, že nějaká potřeba Marie H-ové domáhala se ukojení předměty, jichž byl nedostatek, nýbrž okolnost, že nemohla vrátiti předmět, s hlediska potřeb jejích úplně lhostejný. V žalobním nároku, by vrácen byl stojan nebo bylo zapláceno 780 K, nelze proto spatřovati požadování ceny ve smyslu § 7 zmín. zák., skutkové podstaty přestupku dle § 7 čís. 1 tohoto zákona tu není.

Čís. 736.

Předražování (zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n.).

Předpisy lichevního zákona o předražování vztahují se nejen na kup a prodej, nýbrž i na směnu předmětů potřeby. Co do posouzení přiměřenosti ceny jest při směně oceňovati plnění každé ze stran.

(Rozh. ze dne 18. února 1922, Kr I 169/21.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku lichevního soudu při krajském soudě v Mostě ze dne 4. prosince 1920, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem dle § 7 čís. 3 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek a vrátil věc nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Názor, který uplatňuje zmateční stížnost s hlediska důvodu zmatečnosti čís. 9 a) § 281 tr. ř. v ten rozum, že trestní předpisy lichevního zákona o předražování se vztahují pouze na případy koupě a prodeje, nikoliv také na případy, kde došlo ke směně předmětu potřebu za jiný předmět potřeby, jest právně mylným. »Cenou« ve smyslu § 7 zákona o trestání válečné lichvy není jenom úplata v hotových penězích, nýbrž i v jiných předmětech majetkové hodnoty, pokud nejsou vyloučeny z obchodu. Se stanoviska hospodářského jest lhostejno, přeplácí-li se předmět potřeby penězi, či byla-li zaň poskytnuta jiná věc majetkové hodnoty. Nebylo by tudíž na místě, omezovati zákonné předpisy o předražování jen na koupi a prodej v technickém slova smyslu, nýbrž dlužno jich použití na každé úplatné jednání, tedy i na smlouvy, při nichž smluvní strana poskytuje za předmět, jehož nabývá, úplatu nikoliv v hotových penězích, nýbrž ve věcech jiných, tudíž i na smlouvy směnné. Úzký výklad, jaký dává zákoněmu ustanovení o předražování zmateční stížnost, přiči se také účelu tohoto ustanovení. Zjištění, je-li při smlouvě směnné požadovaná cena, t. i. cena ve smyslu shora uvedeném, zřejmě přemrštěnou, není arci tak snadné jako při smlouvě kupní, kde kupitel poskytuje úplatu za předmět potřeby v penězích. Při smlouvě směnné nutno v prvé řadě zjistiti ceny předmětů směny v penězích, a vzájemný poměr těchto cen lze pak teprve položit za základ dalšímu zjištění. Skutková povaha předražování podle § 7 zák. o trestání válečné lichvy vyhledává ovšem nejen, aby cena, již pachatel žádá za předmět potřeby, byla zřejmě přemrštěna, nýbrž také, aby si pachatel byl vědom, že cena předmětu, jím nabízeného, jest o tolik nižší, než cena předmětu, nabízeného mu druhou smluvní stranou, že ji dlužno považovati za zřejmě přemrštěnou. Pachatel musí si tedy býti vědom ceny předmětu směnné smlouvy a přemrštěnosti ceny, již žádá za svůj předmět. V tomto případě nutno tedy zjistiti, byl-li si stěžovatel vědom nejen toho, jakou cenu má kráva, kterou nabídl Augustu F-ovi, nýbrž i toho, jakou cenu mají kráva a koza, které mu dal směnou za jeho krávu August F. Rozsudek nalézacího soudu zjišťuje, že obžalovaný ocenil svou krávu vůči F-ovi na 12.000 Kč, ačkoliv ji sám koupil za 7.000 Kč, a že kráva a koza, které předal F. stěžovateli, měly podle posudku znalce Františka H-a cenu 11.500 K. Že si však stěžovatel byl vědom, že mají kráva a koza F-ovy tuto cenu znalcem udávanou, rozsudek nezjišťuje, a v tom spočívá neúplnost rozsudku po rozumu § 281 čís. 5 tr. ř., kterou stížnost také výslovně vytýká, uvádějíc, že pro zlý úmysl obžalovaného jest rozhodným, jak vysoko cenil krávu F-ovu u porovnání se svojí krávou. Ježto rozsudek tohoto zjištění neobsahuje, jest stížnost zmatečností dle čís. 5 § 281 tr. ř. a bylo proto zmateční stížnosti vyhověti, rozsudek zrušiti a věc vrátiti nalézacímu soudu k novému projednání a rozhodnutí. Aby bylo zjištěno uvedené subjektivní vědomí obžalovaného, bude potřebí, zjistiti také váhu krávy a kozy F-ovy a všechny okolnosti, podle nichž stěžovatel mohl souditi na cenu těchto dobytčat. Podle vzájemného poměru hodnoty krávy stěžovatelovy a hodnoty, kterou stěžovatel cenil nebo podle zjištěných okolností ceniti mohl krávu a kozu, které dostal směnou za svou krávu, bude lze nalézacímu soudu posouditi po stránce subjektivní i objektivní, byla-li cena stěžovatelem za krávu požadovaná zřejmě přemrštěna, přesahuje-li nezákonný zisk jeho 2000 Kč, při čemž zvláště dlužno též uva-

žovatí tu okolnost, že při směně každý ze smluvníků snaží se oceniti předmět, který on ku směně nabízí, co nejvýše.

Čís. 737.

Předražování (zákony ze dne 17. října 1919, čís. 567 a 568 sb. z. a n.)

Změnil-li veřejný obžalobce po zahájení hlavního přelíčení původní návrh na odsouzení pro přečin řetězového obchodu v návrh na odsouzení pro zločin řetězového obchodu, není vyloučeno, by nebylo i nadále postupováno dle § 13, odstavec první, zákona o soudech lichevních.

Tabák jest předmětem potřeby.

Předchozí odsouzení pro přečin zakládá zločinnou kvalifikaci druhého odstavce § 11 čís. 4 lich. zák. pouze tehdy, byl-li pachatel v době, kdy spáchal čin, o nějž nyní jde, pro předchozí přečin již potrestán.

(Rozh. ze dne 18. února 1922, Kr I 174/21.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalované do rozsudku lichevního soudu při krajském soudě v Jičíně ze dne 11. prosince 1920, jímž byla stěžovatelka uznána vinnou zločinem řetězového obchodu dle § 11 čís. 4 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., zrušil však z moci úřední dle § 290 tr. ř. napadený rozsudek a uznal obžalovanou vinnou pouze přečinem § 11 čís. 4 lich. zák.

Důvody:

Opíraje se o důvod zmatečnosti dle § 281 čís. 4 tr. ř., cítí se obžalovaná stíženou tím, že, když po zahájení přelíčení veřejný obžalobce byl obžalobu, vznesenou na ni původně pro přečin řetězového obchodu, pokud se týče pletich ve smyslu § 11 čís. 4 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. a pro přestupek předražování ve smyslu § 7 čís. 1 téhož zákona, změnil v ten smysl, že navrhl, aby obžalovaná na místě naznačeného přečinu uznána byla vinnou zločinem ve smyslu § 11 čís. 4 druhého odstavce zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., usnesením lichevního soudu nebylo vyhověno návrhu obhájce obžalované, aby bylo provedeno přípravné vyšetřování a aby hlavní přelíčení bylo za tím účelem odročeno, nýbrž bylo rozhodnuto, že hlavní přelíčení bude provedeno dle § 13 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 567 sb. z. a n. Námitka je neodůvodněna. Státní zastupitelství navrhlo dne 6. listopadu 1920 ve smyslu § 13 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 567 sb. z. a n., aby obžalovaná byla uznána vinnou shora naznačeným přečinem a přestupkem, s návrhem pak spojilo další návrh ve smyslu § 23 odstavec třetí vládního nařízení ze dne 11. listopadu 1919, čís. 597 sb. z. a n., aby se ihned konalo hlavní přelíčení. To se také stalo, a i když pak po zahájení hlavního přelíčení bylo zjištěno, že obžalovaná byla již právoplatným rozsudkem krajského soudu v Jičíně ze dne 18. září 1920 uznána vinnou mimo jiné i přečinem řetězového obchodu a pletich ve smyslu § 11 čís. 4 lichevního zákona a odsouzena k tuhému vězení na dobu 6 měsíců, že tedy jednání, kladené jí za vinu, zakládá, jak soud za to měl, skutkovou podstatu